

показали вищу результативність: 66 балів у перший день і 74 бали у другий день, що відповідає приросту 8 балів, або близько 12,1 %. У курсантів з цивільної молоді динаміка була менш вираженою: з 43 до 45 балів, тобто лише 2 бали приросту, або близько 4,7 %. Це дозволяє попередньо припустити, що попередній досвід поводження зі зброєю підвищує здатність курсантів самостійно ідентифікувати помилки, переносити попередній досвід у повторну дію та швидше стабілізувати техніку стрільби. Така інтерпретація узгоджується з положеннями теорії цілеспрямованої практики, згідно з якою розвиток складної навички залежить не від самого повторення дії, а від усвідомленої роботи над помилками та корекції виконання.

Водночас дослідження з педагогіки зворотного зв'язку показують, що вплив зворотного зв'язку на навчальні результати може бути як позитивним, так і негативним, якщо він не структурований і не спрямований на конкретну дію, критерій та наступний крок навчання. Саме тому виявлені результати не варто тлумачити лише як «перевагу досвідчених курсантів». Вони вказують на педагогічну проблему: стандартна методика повторення вправ і самостійна робота над помилками є достатньою для курсантів, які вже мають початкову вогневу компетентність, але недостатньою для курсантів з цивільної молоді. Звідси випливає практичний висновок: у системі вогневої підготовки доцільно передбачати диференційований методичний супровід для курсантів без попереднього досвіду, зокрема додаткові заняття з базової техніки, сухі тренування, тренування на мультимедійних тренажерах, індивідуальні чек-листи помилок і короткі рефлексивні сесії після виконання вправ.

Перспективним напрямом подальшого дослідження є перевірка того, чи зменшується міжгруповий розрив після впровадження структурованого аналізу проведених дій, оскільки сучасні підходи до військової підготовки розглядають AAR як професійне обговорення події, зосереджене на стандартах виконання, що дає змогу військовослужбовцям з'ясувати, що сталося, чому це сталося, які сильні сторони слід зберегти і які слабкі сторони потрібно покращити.

Репенко Олександр Миколайович
старший викладач кафедри тактики
підполковник

Київський інститут Національної гвардії України

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ АДАПТИВНОГО УПРАВЛІННЯ В ОБОРОНІ ТА ІНЖЕНЕРНОМУ ОБЛАДНАННІ ПОЗИЦІЙ

За досвідом ведення оборонного бою в листопаді 2025 року, бойові дії на Донецькому напрямку вкотре підтвердили їхню високу інтенсивність, динамічність і системний характер дій противника. Противник активно застосовував комплексний підхід до ведення бойових дій, поєднуючи масоване використання артилерії, безпілотних літальних апаратів різних типів, штурмових підрозділів, а також засобів

радіоелектронної боротьби. Особливістю стало постійне прагнення противника до виявлення слабких місць в обороні, здійснення тиску на окремі ділянки та проведення безперервних атак з метою виснаження сил оборони.

В районах декількох населених пунктів Донецької області, близько п'ятої години ранку по позиціях одного з батальйону окремої бригади НГУ, противник відкрив щільну артилерійську підготовку з використанням 122-мм гармат, 120-мм мінометів та ймовірно самохідних установок типу «Гвоздика», при цьому корегування вогню здійснювалося за допомогою ворожого БпЛА розвідника — «Орлан-10». У визначеному районі було помічено даний тип БпЛА, сигнал якого згодом було подавлено українськими засобами РЕБ. Під прикриттям цієї підготовки агресор висунувся взводом піхоти у супроводі двох БМП, піхота діяла ланцюгами, використовуючи складки місцевості і лісосмуги, а БМП намагалися вести вогонь прямою наводкою по вогневих точках, але зустріли спротив у вигляді кулеметних розрахунків, протитанкових засобів та FPV-дронів і були відбиті.

Близько 9 години на тому ж напрямку але лівіше противник спробував прорватися за підтримки танка (ймовірно Т-72), який вів прямий вогонь по траншеям і спостережним пунктам, але зазнавши ураження від ПТРК, змушений був відступити.

Подальші дії противник проявляв серійними артилерійськими ударами по районах оборони підрозділу з використанням ствольної артилерії 152-мм, мінометів і РСЗВ БМ-21 «Град». Мета агресора була направлена на знищення опорних пунктів, вузлів зв'язку та командних спостережних пунктів. Такі дії противника чітко свідчили про цілеспрямований характер його подальших наступальних намірів, а також могли вказувати на проведення розвідки боєм і підготовку до розвитку наступу на даному напрямку з метою уточнення нашої системи оборони та виявлення вогневих засобів.

Після невдалих спроб ворожі підрозділи розпочали активні дії на визначеному напрямку та намагалися зробити ще одну потужну спробу з участю двох танків і посиленої роти піхоти, при цьому активніше застосовувалися ударні БпЛА «Ланцет», які запускалися синхронно зі штурмовими діями з метою ураження опорних пунктів і техніки. Українські підрозділи ППО успішно відбили повітряну атаку, знищивши частину ворожих БпЛА.

Противник систематично діяв за усталеною схемою:

1. вогнева підготовка;
2. вихід піхоти під прикриттям бронетехніки;
3. застосування ударних БпЛА синхронно зі штурмовими діями.

У разі невдачі агресор відходив під прикриттям артилерії. За день ворог міг здійснити не менше шести таких штурмових спроб із залученням до десятка одиниць бронетехніки, кількох типів артилерійних підрозділів і декількох розвідувально-ударних БпЛА. Незважаючи на чисельну й технічну перевагу противника, координація була порушена через ефективні дії РЕБ і ППО, а також через успішну роботу українських інженерних укріплень. Гнучке управління силами командування неодноразово перегруповувало українські підрозділи, забезпечувало своєчасне

поповнення боєприпасів, що в сумі дозволило витримати натиск і відбити всі спроби прориву.

Отже, аналіз досвіду оборонних дій переконливо свідчить, що підрозділи НГУ навіть за відсутності переважаючої кількості бронетехніки здатні **успішно відбивати наступальні дії противника**. Вирішальними чинниками ефективності стали **безперервне забезпечення боєприпасами, скоординована робота підрозділів радіоелектронної боротьби та протиповітряної оборони, завчасно підготовлена й обладнана система інженерних укріплень, а також гнучке, адаптивне управління підрозділами з урахуванням змін обстановки**.

Сукупність зазначених заходів дала змогу не лише своєчасно реагувати на зміни обстановки, але й ефективно протидіяти діям противника, зірвавши його задум щодо прориву оборони на визначеному напрямку. Завдяки комплексному застосуванню було досягнуто зниження темпів наступу противника, дезорганізовано його бойові порядки та порушено систему управління.

Согорін Андрій Анатолійович
доцент кафедри вогневої підготовки
кандидат соціологічних наук, доцент, майор
Київський інститут Національної гвардії України

ПОВТОРНЕ ВИКОНАННЯ ВПРАВ СТРІЛЬБ ЯК ІНДИКАТОР ПОТРЕБИ У СТРУКТУРОВАНОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ ЗВОРОТНОМУ ЗВ'ЯЗКУ В СИСТЕМІ ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ

Результати експериментального виконання вправ стрільб курсантами Київського інституту Національної гвардії України дають підстави розглядати повторну стрільбу не тільки як контрольний етап, а й як діагностичний інструмент оцінювання якості навчання. У межах проведеного експерименту повтор здійснювався після стандартного навчання та самостійної роботи курсантів над помилками. Такий підхід дозволив виявити різну здатність двох категорій курсантів до самостійної корекції виконання стрільб. Курсанти за контрактом, які мали досвід поводження зі зброєю, продемонстрували позитивну динаміку в обох видах зброї: з пістолета ПМ середній результат зріс з 52 до 72 балів, а з UAR-15 з 66 до 74 балів. Натомість у курсантів з цивільної молоді результат з пістолета ПМ знизився з 30 до 28 балів, а з UAR-15 зріс лише з 43 до 45 балів.

Отже, повторення само по собі не стало однаково ефективним навчальним чинником для всіх учасників. Для курсантів з попереднім досвідом воно, ймовірно, активізувало вже наявні механізми самоконтролю, моторної пам'яті та ситуативної впевненості. Для курсантів без такого досвіду повторне виконання вправи, ймовірно, не забезпечило достатнього рівня усвідомлення помилок, оскільки вони могли не мати сформованих внутрішніх критеріїв правильного прицілювання, утримання зброї, обробки спуску, керування диханням та контролю положення тіла. У цьому сенсі отримані дані підтверджують важливу педагогічну тезу: у вогневій підготовці результативність залежить не лише від кількості пострілів, а й від якості зворотного